

4. Модернізація термінологічної системи науки, її окремих галузей.
5. Диверсифікація розвитку методології наукових досліджень.
6. Координація наукових досліджень, у тому числі й дисертаційних, у національному масштабі.
7. Формування національного експертного інтелекту.
8. Розвиток етики науки, розробка й просування етичних кодексів, створення системи виховання вчених.
9. Створення системи моніторингу і стимулювання зростання національного наукового інтелекту.
10. Розвиток рівноправного міжнародного співробітництва в науці.

Список використаних джерел

1. *Андреев Г. И.* Основы научной работы и оформление результатов научной деятельности : учеб. пособие / Г. И. Андреев, С. А. Смирнов, В. А. Тихомиров. - М. : Финансы и статистика, 2004. - 272 с.
2. *Василькова В. В.* Порядок и хаос в развитии (Синергетика и теория социальной самоорганизации) социальных систем / В. В. Василькова. - СПб. : Лань, 1999. - 480 с.
3. *Гиддингс Ф.* Основание социологии / Ф. Гиддингс // Американская социологическая мысль : пер. с англ. / Ф. Гиддингс. - М. : МУБиУ, 1996. - 524 с.
4. *Глейн Джеймс.* Хаос: Создание новой науки / пер. с англ. М. Нахмансона, Е. Барашковой / Джеймс Глейн. - СПб. : Амфора, 2001. - 398 с.
5. *Ильин В. В.* Теория познания. Эпистемология / В. В. Ильин. - М. : Изд-во МГУ, 1994. - 136 с.
6. *Князева Е. Н.* Основания синергетики. Режимы с обострением, самоорганизация, темпомиры / Е. Н. Князева, С. П. Курдюмов. - СПб. : Алетейя, 2002. - 414 с.
7. *Лук'янець В. С.* Філософський постмодерн : навч. посіб. / В. С. Лук'янець, О. М. Соболев. - К. : Абрис, 1998. - 352 с.
8. *Сорокин П. А.* Человек. Цивилизация. Общество / П. А. Сорокин ; общ. ред. и предисл. А. Ю. Соколова : пер. с англ. - М. : Политиздат, 1992. - 543 с.
9. *Фейерабенд П.* Против метода. Почерк анархистской теории познания / Пол Фейерабенд ; пер. с англ. А. Л. Никифорова. - М. : АСТ: АСТ Москва: Хранитель, 2007. - 413 с.
10. *Ядов В. А.* Социологическое исследование: методология, программа, методы / В. А. Ядов. - Самара : Изд-во "Самар. ун-т", 1995. - 331 с.

УДК 351:343.3/7-048.66:005.591.4

Толкованов В.В.,

*кандидат юридичних наук, доктор публічного права,
Голова Національного агентства України
з питань державної служби*

Пріоритетні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії проявам корупції

У статті розглядаються пріоритетні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання проявам корупції. На засадах аналізу нормативно-правових актів, кращих європейських та вітчизняних практик аналізуються інноваційні інструменти та визначаються подальші напрями впровадження комплексу заходів, спрямованих на ефективну боротьбу з корупцією в органах державної влади та органах місцевого самоврядування (в контексті реалізації адміністративної реформи в Україні).

Ключові слова: державне управління, державна служба, служба в органах місцевого самоврядування, корупція, антикорупційне законодавство, адміністративна реформа.

Толкованов В.В. Приоритетные направления реализации государственной политики в сфере предупреждения и противодействия проявлению коррупции

В статье рассматриваются приоритетные направления реализации государственной политики в сфере предотвращения проявлений коррупции. На основе анализа нормативно-правовых актов, лучших европейских и отечественных практик анализируются инновационные инструменты и определяются дальнейшие направления внедрения комплекса мер, направленных на эффективную борьбу с коррупцией в органах государственной власти и органах местного самоуправления (в контексте реализации административной реформы в Украине).

Ключевые слова: государственное управление, государственная служба, служба в органах местного самоуправления, коррупция, антикоррупционное законодательство, административная реформа.

Tolkovanov V.V. Priorities of public policy in preventing and combating corruption

The article considers the priorities of state policy in the sphere of combating corruption. Innovative tools are researched basing on analysis of legal acts, best European and native practices, as well as further directions of set of measures aimed at effectively combating corruption in bodies of state administration and bodies of local self-government (within the context of administrative reform in Ukraine) are determined.

Key words: public administration, civil service, service in local self-administration bodies, corruption, anti-corruption legislation, administrative reform.

Постановка проблеми. Питання боротьби з корупцією, впровадження стандартів публічної етики визначено в багатьох країнах як ефективний та дієвий інструмент модернізації державної (публічної) служби, а також реалізації адміністративної реформи. Оскільки переважна більшість економічних та соціальних реформ проводиться силами державних службовців, запровадження нового антикорупційного законодавства разом із започаткованою реформою самої державної служби сприятиме її оновленню та підвищенню авторитету, впровадженню системних змін та модернізації моделі державного управління в цілому.

Указом Президента України від 18 липня 2011 р. № 769 було утворено Національне агентство України з питань державної служби як єдиний орган, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері державної служби. Положенням про Національне агентство України з питань державної служби (далі - Нацдержслужба України) передбачено здійснення контролю за додержанням у державних органах вимог законів України "Про державну службу" і "Про засади запобігання і протидії корупції", а також вжиття заходів щодо запобігання проявам корупції серед державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

Реалізація пріоритетних завдань із запобігання проявам корупції та їх профілактики має ґрунтуватися на фундаментальних наукових дослідженнях з цього питання, вивченні кращих вітчизняних та зарубіжних практик. Проте на сьогодні відсутні комплексні наукові розробки, що висвітлюють зарубіжний досвід вирішення зазначених проблем та розкривають конкретні механізми його адаптації до українських реалій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки науковому вивченню проблем запобігання та протидії проявам корупції на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування приділяється значна увага. Так, серед вітчизняних та зарубіжних науковців слід виділити Т.Василевську, В.Князева, В.Мамонову, М.Мельник, Т.Пахомову, М.Пухтинського, М.Рудакевич, О.Руденко, С.Серьогіна, Н.Щербак та ін. Разом з тим сьогодні ці питання потребують особливої та більш прискіпливої уваги в контексті реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії проявам корупції з урахуванням розпочатої Президентом України В.Януковичем адміністративної реформи, а також реалізації широкомасштабної національної антикорупційної стратегії.

Мета статті. Метою статті є розгляд актуальних питань та визначення пріоритетних напрямів реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії проявам корупції на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування, зокрема в контексті реалізації адміністративної реформи в Україні.

Виклад основного матеріалу. Президент України як глава держави визначив боротьбу з корупцією одним зі стратегічних завдань модернізації апарату державного управління. У Програмі економічних реформ "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава", розпочатої В.Януковичем у 2010 р., зазначено, що "високий рівень корупції робить країну менш привабливою для міжнародного капіталу, а це гальмує економічне зростання і заважає виконанню завдань щодо підвищення добробуту українських громадян" [1]. З огляду на це Президент України підтвердив рішучість своїх дій у подоланні корупції в Україні такими кроками:

- одним із перших Указів Президента України В.Януковича було утворено Національний антикорупційний комітет, який Президент України очолив особисто;
- прийнято нові антикорупційні закони України ("Про засади запобігання і протидії корупції", "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення"), які були розроблені та внесені Президентом України як першочергові та набрали чинності з 1 липня 2011 р.;
- схвалено Національну антикорупційну стратегію на 2011-2015 роки;

- розроблено та прийнято майже всі підзаконні акти з метою якісного впровадження та реалізації нового антикорупційного законодавства.

Отже, протидія проявам корупції та її подолання на державній службі і службі в органах місцевого самоврядування нині є одним з першочергових завдань формування ефективної системи державного управління, особливо в контексті реалізації адміністративної реформи в Україні.

Термін "соггипреге" походить від поєднання латинських слів "соггеі" (кілька учасників зобов'язальних відносин з приводу одного предмета) та "гипреге" (ламати, порушувати пошкоджувати, скасовувати). Цей термін передбачає участь у діяльності кількох осіб, метою яких є затримання (перешкоджання) нормального перебігу судового процесу або процесу управління справами суспільства [6].

У юридичній довідковій літературі (Г.Блек) корупція визначається як діяння, що вчиняється з наміром надати певні переваги, несумісні з офіційними обов'язками посадової особи та правами інших осіб, а також діяння правової особи, що неправомірно використовує свій статус для отримання переваг для себе або іншої особи в цілях, які суперечать обов'язкам і правам інших осіб [15].

Як зазначають вітчизняні вчені [11], корупція як прояв зловживання владними повноваженнями зародилася у момент виникнення держави, утворення владно-управлінського апарату і розвивалась разом з розвитком суспільства, набуваючи нових ознак, проникаючи майже в усі щаблі влади, на різні її рівні. Свого часу відомий французький філософ - правознавець Шарль Монтеск'є так характеризував мотиваційну сутність корупційних діянь: "... відомо вже з досвіду віків, що будь-яка людина, яка наділена владою, схильна зловживати нею, і вона буде йти в цьому напрямі, доки не досягне належної їй межі".

З'ясування сутності корупції має велике значення як з теоретичного, так і з практичного погляду. Як зазначає М.І.Мельник, це питання "є похідним для наукового пошуку: від його вирішення залежить постановка проблеми дослідження, визначення його напрямку, предмета, мети й завдань, вибір методології зумовлює достовірність результатів наукового дослідження, оскільки цей момент порівняно з усіма іншими аспектами проблеми протидії корупції (незалежно від того, у якій сфері людських знань здійснюється дослідження цієї проблеми) є ключовим, базовим для всіх інших" [8]. З практичного погляду з'ясування сутності корупції потрібне для розроблення ефективних, дієвих механізмів як протидії, так і профілактики корупції. Адже правильне розуміння її сутності, історичних, економічних, психологічних та соціальних передумов її виникнення створює підґрунтя для вибору напрямку формування антикорупційної політики, визначення детермінант обумовлених засобів (нормативно-правових, організаційних, фінансових тощо) її забезпечення.

Як зазначав відомий фахівець з проблем протидії корупції Дж.Пундея "... корупція не є інфекцією, яку раптом може "підхопити" здорове суспільство. Вона є наслідком явищ і тенденцій політики, економіки та розвитку держави. Жодна країна не була ніколи повністю вільною від неї... Найбільш небезпечні форми корупції, як правило, спостерігаються в країнах, що перебувають у процесі політичного, економічного та соціального становлення..." [6]. Подібне розуміння підтверджується історичним розвитком незалежної України і паралельним розвитком корупційних відносин.

Аналізуючи ст. 1 Закону України "Про боротьбу з корупцією" від 5 жовтня 1995 р. № 356/95, можна дійти висновку, що корупція розглядалася як діяльність, що пов'язується з протиправним використанням службових повноважень, при цьому сфера такої діяльності обмежується сферою державного управління. У законі також підкреслюється її корислива спрямованість. У Концепції боротьби з корупцією на 1998-2005 рр., затвердженій Указом Президента України від 24 квітня 1998 р. № 367/98, визначено, що корупція у правовому відношенні "становить сукупність різних за характером та ступенем суспільної небезпеки, але єдиних за своєю суттю корупційних діянь, інших правопорушень (кримінальних, адміністративних, цивільно-правових, дисциплінарних), а також порушень етики поведінки посадових осіб, пов'язаних із вчиненням цих діянь". Проте зазначені документи на сьогодні морально застаріли і не відповідають вимогам міжнародних антикорупційних актів, щодо яких Україна взяла відповідні зобов'язання [5].

У зв'язку з цим новий Закон України "Про засади запобігання та протидії корупції" разом із новим Законом України "Про державну службу" має сприяти підвищенню престижу та авторитету державної служби, рівня довіри до влади, прискоренню реформаційних процесів, ініційованих Президентом України Віктором Януковичем.

Основними новаціями зазначеного Закону є такі:

1. У новому Законі значно розширено коло суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення. Поряд з особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у тому числі Президентом України, народними депутатами, урядовцями, судьями), до суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення віднесено також посадових осіб, юридичних осіб, публічного права, які одержують заробітну плату за рахунок державного чи місцевого бюджету; аудиторів; нотаріусів; експертів; арбітражних керуючих; третейських суддів; посадових осіб міжнародних організацій та ін.

2. Законом визначено спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції: це органи прокуратури; спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України; податкової міліції, по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України; Військової служби правопорядку у Збройних Силах України. Варто зазначити, що, крім суб'єктів, які протидіють корупції, Законом визначено суб'єктів, які беруть участь у запобіганні, виявленні, а в установлених законом випадках - й у вжитті заходів щодо припинення корупційних правопорушень; відновленні порушених прав чи інтересів фізичних та юридичних осіб; інтересів держави, а також в інформаційному і науково-дослідному забезпеченні здійснення заходів щодо запобігання і протидії корупції; у міжнародному співробітництві в цій сфері. Такими суб'єктами є уповноважені підрозділи органів державної влади, місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, а також підприємства, установи, організації незалежно від підпорядкованості та форми власності, їх посадові та службові особи, громадяни, об'єднання громадян за їх згодою.

3. Посилено обмеження для державних службовців, зокрема, їм забороняється використовувати свої службові повноваження та пов'язані з цим можливості, у тому числі:

- неправомірно сприяти фізичним або юридичним особам у здійсненні ними господарської діяльності, одержанні субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів, пільг, укладанні контрактів (у тому числі на закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти);

- неправомірно сприяти призначенню на посаду особи;

- неправомірно втручатися в діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування або посадових осіб;

- неправомірно віддавати перевагу фізичним або юридичним особам у зв'язку з підготовкою проектів, виданням нормативно-правових актів та прийняттям рішень, затвердженням (погодженням) висновків;

- виконувати іншу оплачувану або підприємницьку діяльність (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту), якщо інше не передбачено Конституцією або законами України.

Також особам, уповноваженим на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, заборонено безпосередньо або через інших осіб одержувати дарунки від юридичних та фізичних осіб. Винятком є ті дарунки, які даровані від близьких осіб, або відповідають загальноновизнаним уявленням про гостинність (для останніх вартість таких подарунків не повинна перевищувати 50% від мінімальної заробітної плати, а за рік сукупно не перевищувати однієї мінімальної заробітної плати).

4. З метою підвищення якості відбору кандидатів на зайняття посад державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування запроваджено спеціальні перевірки щодо цих кандидатів. Перевірці підлягатимуть відомості про судимості (в тому числі і за порушення антикорупційного законодавства); доходи, наявність корпоративних прав; дипломів про освіту; стан здоров'я. Проведення перевірки можливе лише за наявності письмової згоди кандидата. За відсутності згоди спеціальна перевірка не проводиться. Відповідно питання про призначення особи на відповідну посаду не розглядається. Питання про призначення особи на певну посаду не розглядається і в разі встановлення за результатами спецперевірки факту подання нею неправдивих відомостей. Указом Президента України від 25 січня 2012 р. № 33/2012 затверджено Порядок організації проведення спеціальної перевірки.

5. У новому антикорупційному Законі передбачено не тільки щорічне декларування майна та доходів службових осіб, а й декларування їх видатків, тобто, крім відомостей про майно та доходи за рік, у декларації подають відомості про витрати, наприклад при придбанні нерухо-

мості, земельних ділянок, транспортних засобів або утримання цього майна. Форму декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру затверджено самим Законом. Декларацію за звітний період (попередній рік) публічні службовці подають до 1 квітня за місцем роботи.

6. Новацією Закону є запровадження норм, які регламентують питання етичної поведінки службових осіб, недопущення та врегулювання конфлікту інтересів. Наразі своєрідним етичним кодексом для державних службовців є Загальні правила поведінки державного службовця. Ці правила мають силу нормативно-правового акта (затверджені наказом спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань державної служби та зареєстровані в Міністерстві юстиції України) і містять розділ "Врегулювання конфлікту інтересів".

7. З метою виявлення у проектах нормативно-правових актів норм, що можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень, Законом запроваджується проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, яку здійснює Міністерство юстиції України. Результати антикорупційної експертизи підлягають обов'язковому розгляду під час прийняття рішення щодо видання (прийняття) відповідного нормативно-правового акта. Обов'язковій антикорупційній експертизі підлягають проекти законів України, актів Президента України, інших нормативно-правових актів, що розробляються Кабінетом Міністрів України, міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади.

8. У Законі цілий розділ присвячено питанням участі громадськості в заходах запобігання та протидії корупції. Зокрема, з метою інформування громадськості про заходи щодо протидії корупції ст. 19 Закону зобов'язує спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції щороку не пізніше 10 лютого оприлюднювати інформацію про вжиті заходи щодо протидії корупції та про осіб, притягнутих до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень. Крім того, за ініціативою фізичних осіб, об'єднань громадян, юридичних осіб може проводитися громадська антикорупційна експертиза проектів нормативно-правових актів.

9. Значно посилено відповідальність за корупційні правопорушення. Якщо в старому законі особи, які порушили антикорупційне законодавство, притягалися лише до адміністративної відповідальності, наразі Закон передбачає 4 види відповідальності: кримінальну, цивільно-правову, адміністративну та дисциплінарну. При цьому відомості про осіб, які притягнуті до відповідальності за корупційні правопорушення, заносяться до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення. Реєстр формується та ведеться Міністерством юстиції України. Крім того, особи, яких притягнуто до кримінальної чи адміністративної відповідальності, підлягають звільненню з відповідних посад, про що державні органи та органи місцевого самоврядування повинні інформувати Національне агентство України з питань державної служби.

На нашу думку, одним з пріоритетних напрямів реалізації нового антикорупційного законодавства має стати організація відповідного навчання як державних службовців, так і посадових осіб місцевого самоврядування. У зв'язку з цим Нацдержслужба України як єдиний державний замовник на підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування з питань запобігання та протидії корупції на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування ставить перед собою такі завдання:

- запровадження єдиних стандартів щодо підвищення кваліфікації за зазначеним напрямом;
- створення національної мережі тренерів для підвищення кваліфікації у сфері антикорупційного законодавства;
- започаткування системи каскадних тренінгів за цим напрямом;
- забезпечення державного контролю за якістю навчання з урахуванням потреб органів влади та органів місцевого самоврядування.

Для забезпечення проведення системної роботи з широкого роз'яснення основних положень нового антикорупційного законодавства серед державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування на центральному рівні та в регіонах Нацдержслужба України ініціювала прийняття Кабінетом Міністрів України розпорядження від 6 липня 2011 р. № 642-р "Про підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування з питань запобігання проявам корупції на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування". Так, на виконання урядового рішення протягом 2011 р. було:

- запроваджено обов'язкове підвищення кваліфікації з питань запобігання і протидії корупції на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування для всіх категорій посад державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування (далі - підвищення кваліфікації);
- розроблено закладами післядипломної освіти спеціалізовані професійні програми підвищення кваліфікації;
- сформовано списки та підготовлено тренерів для підвищення кваліфікації з числа працівників обласних державних адміністрацій, викладачів центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації, галузевих навчальних закладів післядипломної освіти та вищих навчальних закладів, що мають ліцензії на надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації за освітнім напрямом "Державне управління".

Висновки. У минулому 2011 р. було закладено підґрунтя для здійснення системної протидії корупції - прийнято нове антикорупційне законодавства та розпочато його запровадження. Одночасно Президентом України схвалено Національну антикорупційну стратегію на 2011-2015 роки, механізм реалізації якої визначено у затвердженій урядом Державній програмі щодо запобігання і протидії корупції на 2011-2015 роки. Таким чином, постала необхідність проведення системної роботи серед державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування щодо роз'яснення основних положень антикорупційного законодавства.

Ураховуючи попередній позитивний досвід упровадження нового антикорупційного законодавства в Україні, доцільно запропонувати наступні кроки для подальшої роботи:

- продовжити підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування з питань запобігання і протидії корупції в рамках нового антикорупційного законодавства;
- розширити мережу галузевих закладів післядипломної освіти для підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування з питань запобігання і протидії корупції;
- стандартизувати навчальні програми з питань запобігання проявам корупції відповідно до розроблених методичних рекомендацій.

Насамкінець необхідно зазначити, що ефективна реалізація нового законодавства з питань протидії проявам корупції та їх профілактики має стати дієвим інструментом модернізації апарату державного управління та впровадження адміністративної реформи в Україні.

Список використаних джерел

1. Програма економічних реформ "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" [Електронний ресурс]. - Офіційний сайт Президента України. - Режим доступу : www.president.gov.ua
2. *Василевська Т. Е.* Особистісні виміри етики державного службовця : монографія / Т. Е. Василевська. - К. : НАДУ, 2008.
3. *Вебер М.* Избранные произведения / М. Вебер. - М. : Прогресс, 1990.
4. Загальні правила поведінки державного службовця // Офіц. вісн. України - 2010. - № 90.
5. Запобігання та протидія корупції : навч. посіб. / авт. кол. : А. М. Михненко (кер. авт. кол.), Р. П. Марчук, А. М. Мудров та ін. ; за ред. проф. А. М. Михненка. - К. : НАДУ, 2010.
6. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. - К. : НАДУ, 2011. - Т. 6. Державна служба / наук.-ред. колегія : С. М. Серьогін, В. М. Сороко та ін. - 2011. - 524 с.
7. *Камлик М.* Про результати дослідження проблем, що пов'язані з протидією корупції в Україні / М. І. Камлик, Є. В. Невмержицький // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією" (теорія і практика). - 2000. - № 2.
8. *Мельник М. І.* Корупція: сутність, поняття, заходи протидії : монографія / М. І. Мельник. - К. : Атіка, 2001.
9. *Мельник М. І.* Наукове забезпечення антикорупційної діяльності в органах державної влади / М. І. Мельник. - К. : Основа, 1999.
10. Морально-етичні засади розвитку державної служби України : європейський та вітчизняний досвід : монографія / за заг. ред. та наук. ред. С. М. Серьогіна. - Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2007.

11. *Невмержицький Є. В.* Корупція в Україні : причини, наслідки, механізми протидії : монографія / Є. В. Невмержицький. - К. : КНТ, 2008.
12. *Невмержицький Є. В.* Корупція і національна безпека : навч. посіб. / Є. В. Невмержицький, Ф. П. Шульженко. - К. : Київ. держ. лінгв. ун-т, 2000.
13. *Рудакевич М. І.* Професійна етика державних службовців : теорія і практика формування в умовах демократизації державного управління : монографія / М. І. Рудакевич. - Тернопіль : АСТОН, 2007.
14. *Шалгунова С. А.* Питання попередження хабарництва та корупції в органах внутрішніх справ / С. А. Шалгунова // Конституційні гарантії захисту людини у сфері правової діяльності. - Дніпропетровськ : [б. в.], 1999.
15. Юридичний словник-довідник / за ред. Ю. С. Шемшученка. - К. : Феміна, 1996.
16. *Ethics in the public service* / ed. By R. A. Charman. - Ottawa : Carleton University Press, 1993.
17. *Ethics in the public service: Current issues and practice.* - Paris : OECD, 1996.

УДК 35.071:342(477)(045)

Бутирська Т.О.,

доктор наук з державного управління,

професор кафедри державного управління та місцевого самоврядування

Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

Природа загального блага в державному будівництві

У статті розглянуто одну з основних моральних категорій державного будівництва - загальне благо, проаналізовано його роль з погляду природного права, розглянуто проблеми контрморалі, подвійної моралі і опортунізму влади як основні етичні перешкоди щодо досягнення загального блага в державі.
Ключові слова: держава, загальне благо, державне будівництво, природне право, етичні перешкоди.

Бутирская Т.О. Природа общего блага в государственном строительстве

В статье рассмотрена одна из основных нравственных категорий государственного строительства - общее благо, проанализирована его роль с точки зрения естественного права, рассмотрены проблемы контрморали, двойной морали и оппортунизма власти как основные этические препятствия к достижению общего блага в государстве.

Ключевые слова: государство, общее благо, государственное строительство, естественное право, этические препятствия.

Butirska T.O. The nature of the common good in state building

There, in the article, one of the basic ethic cathogories of state building, the common blessing, is considered, as well as it's role from the point of view of a nature law is analyzed, also the problems of opposite and double moral, opportunism of a power are shown as the main ethic obstacles to reach the common blessing in a state.

Key words: a state, common blessing, state building, nature law, ethic obstacles.

Постановка проблеми. Необхідний фундамент становлення, функціонування і розвитку держави - це етика. Вона присутня у всіх процесах державного будівництва, через етичні критерії здійснюється оцінка системи державного управління. Водночас на певному етапі логіка розвитку суспільного життя неминуче призводить до виникнення проблем обґрунтування змісту етики. Так, з одного боку, згідно із "Словником з етики" [1, с. 371] етика - це філософська наука, об'єктом вивчення якої є мораль. З другого боку, Е.Дюркгейм вважав, що етика має бути звільнена від філософії і стати наукою про моральні вимоги та імперативи*. Водночас Ж.Ферреоль вказує, що ці два слова, які у повсякденній мові часто плутають, зберігають свою відособленість, хоча й належать до однієї аксіологічної перспективи [2, с. 152-153].

З філософського погляду під мораллю розуміється не стільки теоретична наука, скільки саме реальне суспільне явище - відносини людей у соціумі і сукупність правил, які регулюють ці відносини. На відміну від інших способів соціального регулювання, мораль за своєю сутністю є найдосконалішим засобом регулювання, оскільки вона спирається не на фізичну, матеріально-економічну або якусь іншу зовнішню силу, не на примус, а на "людське в людині" [3, с. 408-

* Саме це останнє давало змогу згодом зараховувати його до послідовників І.Канта.